

اشتغال

نگاه آماری به وضعیت شغلی کارگران مهاجر

۳۱۲ هزار کارت موقت اشتغال در اختیار اتباع خارجی

گزارش

موضوع اشتغال اتباع خارجی در کشور و جایگاه حقوقی آنها در نظام اقتصادی – اجتماعی کشور مان از مهمترین موضوعات مرتبط با اشتغال در طول دو دهه اخیر بوده است. گزارش آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص اشتغال اتباع بیگانه در کشور نشان می‌دهد که در طول سال گذشته تعداد ۸۹ هزار و ۵۵۶ مورد کارت کار موقت توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صادر و ۲۲۳ هزار و ۸۹۳ کارت موقت نیز برای اتباع بیگانه شاغل در کشور تمدید شده است. نکته مهم این است که بنا به اعلام مدیر کل امور بین‌المللی وزارت کار تقریباً تمامی فرصت‌هایی که یک شهروند ایرانی داراست تقریباً در اختیار اتباع دیگر کشورها نیز قرار می‌گیرد که این وضعیت در جهان کم‌نظیر است. در گزارش پیش رو به بخشی از تبعات این امر پرداخته ایم.

توسط وزارت امور خارجه صادر می‌شود. در این راستا تبعه بیگانه دارای مهارت پس از کسب موافقت هیأت فنی اشتغال اتباع خارجی در صورتی که نیروی کار داوطلب دارای همان مهارت کاری با تابعیت ایرانی وجود نداشته باشد، در شغلی معین مشغول به کار شده و موظف است مهارت خود را در حین کار به منظور جایگزینی به نیروی کار دارای تابعیت ایرانی آموزش دهد.

جریمه ۵۳۸ میلیارد ریالی به کارگیری غیرمجاز اتباع

گفتنی است با توجه به پیش‌بینی قوانینی جریمه برای کارفرمایانی که به صورت غیرقانونی از اتباع بیگانه در فرصت‌های شغلی استفاده می‌کنند، در سال گذشته تعداد ۱۱ هزار و ۹۶۲ کارفرما به دلیل اشتغال غیرمجاز اتباع مشمول جرائم مختلف شدند. بر اساس تازه‌ترین داده‌های اعلامی از طرف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سال گذشته مبلغی بالغ بر ۵۳۸ میلیارد ریال میزان مجموع جریمه کارفرمایان در حوزه استفاده از نیروی کار اتباع غیرمجاز اعلام شده است. در همین ارتباط در سال قبل تعداد ۴۵ هزار و ۶۹۰ مورد بازرسی کار در خصوص اتباع بیگانه، شاغل غیرمجاز و کارفرمایان متخلف انجام شده که بیش از ۳۰ هزار مورد آن به اتباع شاغل غیرمجاز اختصاص داشته است.

شناسایی اتباع شاغل غیرمجاز از طریق بازرسی مستمر

چندی پیش محمود کریمی‌بیرانوند، معاون اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از تمدید ماهانه یک میلیون پروانه کار اتباع خارجی خبر داد و گفت: «شناسایی اتباع غیرمجاز از طریق بازرسی‌های مستمر با جدیت دنبال می‌شود». معاون وزیر کار همچنین موضوع اشتغال اتباع خارجی را یکی از پیچیده‌ترین

تازه‌ترین گزارش آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نشان می‌دهد در سال گذشته تعداد ۴ هزار و ۶۴۱ مورد روادید کار با حق کار مشخص برای اتباع بیگانه به عنوان نیروی کار ماهر جهت اشتغال در کشور مان صادر شده است. همچنین در این خصوص تعداد ۹۰ مورد روادید کار نیز در سال گذشته برای اتباع بیگانه غیر مشمول موافقت هیأت فنی اشتغال صادر شده و این افراد به کار مشغول شده‌اند. این گزارش همچنین حاکی است در سال قبل تعداد ۵ هزار و ۱۲۴ مورد تمدید پروانه کار برای اتباع شاغل در کشور نیز توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صادر شد که در این راستا تمدید هزار و ۲۸۸ مورد پروانه کار نیز برای اتباع غیر مشمول موافق هیأت فنی اشتغال وزارت کار نیز انجام شده است.

شناسایی بیش از ۳۰ هزار شاغل غیرمجاز بین اتباع

بخش دیگری از داده‌های گزارش آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز حاکی از این است که تعداد ۳۰ هزار و ۱۴۰ نفر از اتباع شاغل غیرمجاز در سطح کشور در سال ۱۴۰۰ توسط تیم‌های بازرسی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی شناسایی شده است. بر اساس این گزارش حوزه بازار کار بیشترین تعداد شاغلان غیرمجاز اتباع بیگانه در بازار کار کشور مربوط به استان تهران با ۱۲ هزار و ۹۴۹ نفر و کمترین این شناسایی‌ها نیز با ۴ و ۶ نفر به استان‌های کردستان و ایلام اختصاص دارد.

بستر قانونی روادید اشتغال اتباع

بر اساس تعاریف رسمی حوزه اشتغال اتباع، روادید ورود با حق کار مشخص پس از درخواست کارفرما و موافقت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در راستای شغل مشخص شده به منظور ورود به کشور و اشتغال تبعه بیگانه به استثنای برخی موارد اشاره شده در قانون

داده‌های گزارش آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی حاکی از این است که تعداد ۳۰ هزار و ۱۴۰ نفر از اتباع شاغل غیرمجاز در سطح کشور توسط تیم‌های بازرسی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی شناسایی شده‌اند

تکنه

امکان ایجاد ۳۰۰ هزار شغل در سال جاری

به گفته مدیر کل دفتر آینده‌پژوهی وزارت اقتصاد با تخصیص ۵۰ تا ۶۰ هزار میلیارد تومان منابع تبصره (۱۸) ماده واحده قانون بودجه، نزدیک به ۳۰۰ هزار شغل در سال جاری ایجاد می‌شود. ابراهیم صیامی در خصوص آخرین وضعیت منابع تبصره (۱۸) گفت: «در بودجه سال گذشته تبصره (۱۸) شکل جدیدی به خود گرفت. تغییرات این تبصره در قالب نرم‌افزاری انجام شد. به عبارت دیگر، در این تغییر ماهیت، منابع تبصره (۱۸) به شورای سپرده شد که رییس آن وزیر اقتصاد است و منابع آن نیز از سازمان هدمندسازی پارانه‌ها تأمین می‌شود.»

وی افزود: «در سال گذشته سازمان هدمندسازی پارانه‌ها ۱۹ هزار میلیارد تومان از ۳۲ هزار میلیارد تومانی را که در قانون بودجه پیش‌بینی شده بود به حساب دستگاه‌های اجرایی واریز کرد. با برنامه‌ریزی‌هایی که در وزارت امور اقتصادی و دارایی روی برنامه‌های وزارتخانه‌ها انجام داد و تعاملی که با بانک‌های عامل و تجاری انجام شد، منابع ۱۹ هزار میلیارد تومانی تبصره (۱۸) با منابع بانکی ترکیب شد و به ۴۵ هزار میلیارد تومان رسید.» صیامی ادامه داد: «این منابع در راستای ایجاد اشتغال و تولید بهره‌وری در استان‌های کشور با تصمیم‌گیری‌هایی که در سطح شورای برنامه‌ریزی استان انجام شد، عملیاتی شده است.» مدیر کل دفتر آینده‌پژوهی وزارت اقتصاد گفت: «بر اساس اطلاعات موجود، تعیین طرح‌های مختلف برای ایجاد حدود ۱۱۰ هزار شغل با استفاده از منابع ۴۵ هزار میلیارد تومانی تبصره (۱۸) در بودجه سال ۱۴۰۰ در کشور انجام شده است. آثار این منابع به صورت دفعتی خود را نشان نمی‌دهد بلکه به مرور زمان با راه‌اندازی پروژه‌هایی که در حال تکمیل هستند، این میزان اشتغال ایجاد می‌شود.»

وی با بیان اینکه در بودجه سال ۱۴۰۱ مجلس همان‌رویه سال قبل را در پیش گرفت اما منابعی که برای سال ۱۴۰۱ در تبصره (۱۸) در نظر گرفته شده، عمدتاً ناپایدار است، گفت: «هرغم اینکه دستورالعمل لازم ابلاغ و برنامه دستگاه‌های اجرایی بررسی شده و تعداد زیادی از آنها در فاز اجرا قرار دارد، هنوز منابعی که باید از سوی سازمان برنامه و بودجه تأمین شود، در اختیار وزارت اقتصاد قرار نگرفته است. با توجه به این شرایط، برنامه‌ریزی‌ای که برای ایجاد ۳۰۰ هزار شغل انجام شده بود در حال حاضر عملیاتی نشده است. البته اخیراً معاون اول رییس جمهور دستوراتی را به سازمان برنامه و بودجه داده‌اند اما تا این زمان عملیاتی‌شود

هفت ماه از سال گذشته است و ما در وزارت اقتصاد سعی می‌کنیم تا این عقب‌ماندگی را جبران کنیم.» صیامی ادامه داد: «در صورتی که عدد تعیین شده در بودجه به صورت کامل تخصیص پیدا می‌کرد، با ترکیب منابع بانکی امکان ۴۵۰ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری و اشتغال‌زایی فراهم می‌شد، اما در شرایط فعلی و با توجه به وضعیت بودجه‌ای کشور، در صورتی که سازمان برنامه و سازمان هدمندسازی پارانه‌ها ۵۰ تا ۶۰ هزار میلیارد تومان منابع در اختیار وزارت اقتصاد قرار دهند، این آمادگی وجود دارد تا این رقم را به ۲۰۰ هزار میلیارد تومان افزایش دهیم. با این میزان منابع، ظرفیت ایجاد ۳۰۰ هزار شغل وجود دارد.»

بیکار باقی می‌ماند.

نگاه فرهنگی و قانونی در خصوص اشتغال اتباع

مدیر کل امور بین‌الملل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در خصوص اشتغال اتباع در ایران و در اختیار داشتن فرصت‌های شغلی در گفت‌وگو با آتینو اظهار داشت: «دو نگاه در خصوص اشتغال اتباع در کشور وجود دارد که یکی مربوط به پیشینه فرهنگی در استقبال از اتباع بوده و دیگری مربوط به اجرای قانون به کارگیری اتباع در فرصت‌های شغلی است.» حامد فروزان با اشاره به اعلام فهرست مشاغل مجاز برای اتباع به صورت سالانه از طرف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: «این فهرست در خصوص استان‌ها نیز مصداق داشته با این شرایط که برخی از مشاغل در برخی از استان‌ها مجاز و در بعضی غیرمجاز هستند.» وی در ادامه تصریح کرد: «تأکید وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی بر این است که تمامی اتباع حاضر در کشور برای اشتغال مجوز لازم داشته و این نگاه باید در حوزه‌های کاری و کارفرمایی وجود داشته باشد.» وی همچنین اظهار داشت: «در حال حاضر نیز اداره کل اتباع وزارت کار به صورت روزانه مشغول بررسی و صدور مجوز اشتغال برای اتباع حاضر در کشور است.»

فرصت‌های برابر در اختیار شهروند ایرانی و اتباع

مدیر کل امور بین‌المللی وزارت کار در ادامه گفت: «تقریباً تمامی فرصت‌هایی که یک شهروند ایرانی داراست در اختیار اتباع دیگر کشورها نیز قرار می‌گیرد که این وضعیت در جهان کم‌نظیر بوده و این روند به نهادهای بین‌المللی گزارش شده و آمارهای مرتبط با این فرایند در کشور مان به این سازمان‌ها منتقل شده است.» از طرف دیگر، درخواست ما از کارفرمایان این است که در به کارگیری اتباع دیگر کشورها با افراد دارای مجوز اشتغال همکاری داشته و از اشتغال افراد غیرمجاز خودداری کنند.»

اشتغال اتباع صرفاً مربوط به وزارت کار نیست

مدیر کل امور بین‌الملل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در ادامه با طرح این مسأله که موضوع اشتغال اتباع البته صرفاً مرتبط با وزارت کار نیست، اظهار داشت: «باید بررسی شود که چگونه افراد بدون مجوز به کشور وارد شده و پیش از طرح اشتغال اتباع مسأله ورود و حضور بدون مجوز آنها باید مسود توجه قرار گیرد که نهادهای مرتبط با این موضوع باید اهتمام بیشتری به مسأله داشته باشند.» وی گفت: «اکنون که افراد بدون مجوز به کشور وارد شده‌اند باید در این شرایط کارفرمایان به دنبال دریافت مجوز برای اشتغال این افراد در کشور باشند که این مسأله نیز مورد کم‌توجهی قرار گرفته است.» فروزان همچنین افزود: «آنچه در حوزه بازرسی‌ها در خصوص به کارگیری اتباع غیرمجاز در کارگاه‌ها مرتبط با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است با انجام کارهای لازم شرایط بهتری را در این بخش شاهد هستیم، اما فاصله نسبت به آنچه که باید باشد همچنان زیاد است.»

مسائل کشور عنوان کرده و گفت: «شناسایی اتباع غیرقانونی از طریق بازرسی‌های مستمر با جدیت در حال پیگیری است.» به گفته کریمی‌بیرانوند، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ضلع اصلی ساماندهی اتباع خارجی در کشور است و شفافیت اطلاعات اتباع خارجی به عنوان یک راهبرد در این معاونت دنبال می‌شود.

حضور یک میلیون و ۲۵۰ هزار تبعه غیرمجاز در کشور

شهروند ماه سال جاری نیز سامانه جامع اشتغال اتباع خارجی با حضور «محمود کریمی‌بیرانوند» معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال و «محسن ابراهیمی» مدیر کل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در ۱۴ استان رونمایی شد. کریمی‌بیرانوند در این نشست گفت: «از ابتدای مهر ماه سال جاری تمامی واحدهای اجرایی در استان‌ها موظفند درخواست‌های مرتبط با استفاده از خدمات اشتغال اتباع خارجی را صرفاً در سامانه جامع اشتغال اتباع خارجی ثبت و رسیدگی کنند.» ابراهیمی نیز در این مراسم گفت: «کارفرمایان حقیقی و حقوقی متقاضی استفاده از خدمات اتباع خارجی طبق ماده (۱۲۱) قانون کار جمهوری اسلامی ایران می‌توانند پس از ثبت نام و ایجاد پرونده شخصی الکترونیکی در سامانه جامع اشتغال اتباع خارجی، نسبت به ثبت درخواست در قالب روادید ورود با حق کار، صدور، تمدید، تجدید و ابطال پروانه کار اقدام کنند.» همراه سال گذشته، مدیر کل امور اتباع وزارت کشور از حضور یک میلیون و ۲۵۰ هزار تبعه غیرمجاز در کشور خبر داده و گفته بود: «حدود ۸۰۰ هزار نفر از اتباع دارای کارت آمایش و حدود ۹۷۰ هزار نفر دارای رسید سرشماری هستند.»

اشتغال نیروی کار اتباع به جای کارگران ایرانی

علی اصلائی، عضو کانون عالی شوراهای اسلامی کار کشور در گفت‌وگو با آتینو در خصوص عدم همخوانی شرایط تورمی و حقوق مزایای نیروی کار کاری گفت: «برقراری تعادل و تناسب بین دستمزد کارگران و نرخ تورم نیازمند رصد مستمر سبب معیشت و تصمیم‌گیری در خصوص تقویت قدرت خرید نیروی کار است.» این فعال حوزه کاری تصریح کرد: «با توجه به عدم تعادل عرضه و تقاضای و عدم تأمین دستمزد مدنظر نیروی کار توسط کارفرمایان، بی‌میلی این نیروی ایرانی به اشتغال در شغل‌های رسمی و به تبع آن اشتغال نیروی کار غیر ایرانی در بسیاری از این شغل‌ها را خواهیم داشت که در بلندمدت آسیب فرصت‌های شغلی و بازار را به دنبال دارد.» وی با اشاره به اینکه در این راستا در یکی از استان‌ها حتی استفاده مجاز از نیروی کار اتباع دیگر کشورها در قالب اشتغال رسمی بخش‌های مختلف فعالیت‌های صنعتی نیز مطرح شده، اظهار داشت: «این اقدام مسأله امنیت شغلی نیروی کار داخلی را با مخاطره مواجه خواهد کرد.» به گفته اصلائی، از طرفی افزایش هزینه‌های تولید باعث ناتوانی برخی کارفرمایان در پرداخت دستمزد و مزایای نیروی کار شده و این بخش از جامعه کارفرمایی به دنبال کاهش هزینه‌های تولید، از نیروی کار غیر ایرانی استفاده کرده و نیروی داخلی

ب) توسط دستگاه‌ها و نهادهای تسهیل‌گر اشتغال خرد نظیر ستاد ساماندهی مشاغل خانگی، ستاد اجرایی فرمان امام (ره) (بنیاد برکت)، بنیاد مستضعفان یا نهادهای مشابه به یکی از بانک‌های عامل شامل ملی،

معاونت زنان و خانواده، رفع موانع از مسیر دریافت وام اشتغال برای زنان سرپرست خانوار به‌ویژه در گروه‌های کم‌برخوردار را به عنوان یکی از دغدغه‌های مهم در دستور کار قرار داده است. بر این اساس دبیر خانه ستاد ملی زن و خانواده مصوبه اولین جلسه ستاد در دولت سیزدهم را به این امر اختصاص داد و طی این مصوبه، مقرر شد تا معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده با همکاری وزارت تعاون، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون و بانک رفاه کارگران، امکان صدور ضمانت‌نامه برای دریافت تسهیلات خرد اشتغال‌زایی تا

توسعه تعاون، رفاه کارگران، صندوق کارآفرینی امید، و پست بانک معرفی شده باشند. (ج) ناتوان بودن فرد وام‌گیرنده در معرفی ضامن به بانک توسط نهاد ارائه‌کننده تسهیلات و بانک عامل محرز تشخیص داده باشد.

زنان سرپرست خانوار واجد شرایط فوق، پس از معرفی شدن توسط نهادهای تسهیل‌گر اشتغال به معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده، توسط این معاونت به صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون معرفی خواهند شد تا فرایند صدور ضمانت‌نامه تکمیل شود.

از سوی معاونت زنان ریاست جمهوری اعلام شد

شرایط بهره‌مندی از وام اشتغال‌زایی زنان سرپرست خانوار

گزارش

در اجرای «طرح تسهیل ضمانت وام‌های خرد بانکی برای زنان سرپرست خانوار دهک‌های ۱ تا ۵ در آمدی» یکی از موضوعات مبتلا به زنان سرپرست خانوار دریافت‌کننده وام بانکی، معرفی ضامن یا ضامنین به بانک است که عموماً یکی از موانع مهم در مسیر دریافت تسهیلات بانکی به شمار می‌آید. با توجه به ضرورت توانمندسازی و اشتغال زنان سرپرست خانوار در جهت تأمین معیشت خانواده، رفع این معضل به‌ویژه در بخش وام‌های اشتغال خرد، امری لازم است. در این راستا،